

Предплата
ПЛАТНА в Чернівцях
 вписуть:

на цілий рік	5	ар.	—	кр.
" пів року	2	"	50	"
" чверть року	1	"	25	"

для заграниці 5 рублів або
 12 франків

Поодинокі числа по 12 кр.
 в книгарні Г. Пардінського
 в Чернівцях, ринок ч. 10 і
 в бюрі газет Л. Гороніца,
 ул. головна ч. 17.

БУКОВИНА.

Виходить щотижня в п'ятницю.

Редакція і Адміністрація
 „Буковини“ знаходиться в Чернівцях (улиця Петровича, ч. 2.), куда всі дописи адресувати належить. — Бюро редакції отворене щодня від 6.—8. години вечером.

Оповідання і прилоги
 обчислюють ся по найдешевших цінах.

Купчанківське, так зване православно-руське, а властиво румунізаторське віче.

▽.

Можемо одже совістно сказати, що черновецькі наші патріоти нічим не причинили ся до заборонення сего віча; протинво воно не відбуло ся протинво волі і виразного бажання свідомих буковинських Русинів.

В сам вічевий день 7. лат. червня с. р. зібрало ся понад 2000 селян в тутешній катедральній церкві, де відправлено соборну службу Божу, а славно звістний румунізатор, та ніби словянський катедральний проповідник о. Просорівісіу держав своїм язичієм проповідь. Взагалі цілий порядок на тім церковнім зібранні вказував дуже докладно на се, що тут не Русини, а протинво румунізатори господарями і панами.

На чолі коло престола стояв консисторекій совітник, звістний румунізатор о. Reus, проповідь держав найзагорільший румунізатор - перекінчик о. Просорівісіу, з доброго руского роду Прокоповичів, а цілу поліцію становили такі румунізатори, такі явні вороги руского народу, як: оо. Гомюка, Дан, Левескул, Вольчинський, Будурович, Нікітович і другі. Та дуже тим добродіям се було не всмак, що під проводом руского посла С. Пігуляка явили ся в церкві також і члени черновецьких руских товариств і запрошені виділом „Рускої Ради“ мужі довірія. Черновецький

дописователь „Галицької Русі“ подав тільки вірний образ горячого бажання купчанківсько-румунізаторської спілки, коли між ничим навів в своїй дописі і сю брехню, що редактора „Буковини“ С. Дашкевича викинено з церкви.

Взагалі черновецький дописователь „Галицької Русі“ одушевлений інтригою і злобою купчанківсько-румунізаторської спілки, бачив того дня все в надприроднім світлі, бачив він денекотре в трое, в десятеро більше, як воно було в правді. Так начислив він в катедрі до 5000 селян, ба навіть 150 панотців, коли всіх панотців вже разом з повизше названими румунізаторами не було більше, як двадцять. З важніших подій сего дня для буковинської Русі памятного дня випадає нам на сором і ганьбу наших москвофілів записати, що навіть такі люди, як о. Андрійчук з Дорошівців, непит славного першого руского патріота на Буковині, бл. п. Василя Продана, нецурали ся вязати з румунізаторами і служити катам власного народу. Кости нашого першого буковинського патріота Василя Продана, зворушили ся певно того дня в гробі протин такого негідного і непатріотичного поступовання о. Е. Андрійчука, що при кожній спосібности так радо чванить ся своїм руским патріотизмом.

Вже менше дивуємо ся о. Драбнику з Добринівців, бо сего панотця ніколи не обходила руско-народна справа. Він проживає на світлі для свого черева; він все був наймитом-послужачем панського стола; він все був повільною служкою румунізаторів, ворогів руского народу. Він і тепер не зробив сорому своему імені.

На кожний спосіб запише історія буковинської Русі чорними буквами імена тихих своїх патріотів, як: о. Е. Андрійчука і о. Драбника. Не можна поминути і сего, що о. Е. Андрійчук завзивав по скінченім богослуженю зібраних в церкві людей, щоби вони придержували ся церковно-рускої бесіди. Тільки не сказав сей маститий патріот, для чого мали би наші люди придержувати ся сеї бесіди, котрою тепер ніхто не говорить, та де мають наші люди вивчити ся тої вже давно завмерлої мови. Ми би радили о. Е. Андрійчукови, щоби він не вдавав ся в розбиране філологічних вопросів, бо він не має до сего потрібного знання. Нехай о. Е. Андрійчук старає ся, яко руский панотець, совістно відповісти своему дуже важному духовному урядованю; Schuster, bleibe bei deinem Leisten, а розвизане філологічних вопросів позіставте о. Е. Андрійчук — фаховим людям.

Потінно було бачити і се, як о. Е. Андрійчук по укінченім богослуженю вийшовши з катедрі, відлучив ся від більшої товни народу і на чолі малої громадки людей робив дуже урочисим способом з відкритою головою обхід навколо статуї „Австрия“, котра стоїть недалеко правительственной палати на пляцу: „Австрия“. Здає ся, що о. Андрійчук хотів тим дати повний довід своєї безграничної лояльности; шкода тільки, що ніхто сю демонстрацію з вікон правительственной палати не видів. Мізерний сервілізм, бляга, тайнич більше!

Запрошені виділом „Рускої Ради“ мужі довірія удали ся по богослуженю до „Народного Дому“, а звідтам вирушила депутація, числячи

Подорож в рускі гори.

Стою в дома над берегом в потоку, як той бідолах в самоті і придивляю ся, як риби у воді бігають та нарешті зійшли ся в „клубок“, мов би хотіли щось радити, і повело ся їм, як буковинським православним Русинам з вічем, — я кинув з берега камінцем і рибяча рада пороздітала ся на всі сторони... Аж чую, з далека їде якась така панська бричка — наворачтає на мое обійсте. Хто би то був, думаю собі?... Чи не яка „екзюкція“? бо у бідного Русина всего сподівати ся треба. Приглядаю ся ближше, а то загостили до мене милі гості; мій приятель і посол И. і молодий, дуже працьвятий академик К... „Ну, витаю, витаю“, крикнув я, і завів гостей до комнати та давай їх чистувати водою з „конфітурами“, бо у мене води много, так много, що часом і у хату заходить. Скупавши ся потім у поближкій ріці Ч., при котрій нагоді мало що не занесло одного з нас на „унію“ (на галицькій беріг), засіли ми до вечері і практикували троха слова нашого поета: „випнеш одну, стрепенеш ся“... По вечері питає мене старший гість: „А ти маєш братчику коні?“ „Маю“, кажу я. „А які вони, чи скорі?“ тягне гість, „Мої коні, бачиш, троха „т в е р д о г о“ успособленія, ніколи не виходять з свого флегматичного „трапу“, хотий обробляй їх і пужавном, але і ніколи не стають та не пуджують ся.“ „Добре“ — сказав усміхнувшись И. „А маєш ти яку бричку?“ „Маю“,

проликнув я з страху, чи не буде се „устне“ приготоване мого „рухомого і нерухомого маєтку“; але моя бричка складає ся з дощок і лиш тогди „мягкого“ настрою, если єї скажу соломою вистелити. Но, (додав я з цікавості) пощо сї питаня? „Видиш, товаришу“, обзивав ся знов попередний бесідник, я дістав на пару днів урльоп і хотів бим троха віддихнути; тому зібрало ся ми з сям „панічем“ і маємо замір поїхати в наші рускі гори. „Славно“, плеснув я руками, „згода“, їду і я з вами, але поки що, лягайте здорові, бо вже пізенько, та най вам сниться ся про щасливу будучність Русі, а завтра раненько пуснимось у щасливу дорогу!... А правда, був бим і забув: моя старенька служниця просить вас, если вам будуть ся снити „лумера“, абисьте їх не забули, бо ви перший раз у мене почувете, а вона хоче їх класти на „нютерню“. — Мої гості захропіли, вже й місяченько блідоліній здоймив ся в гору, в гаю соловейко защебетав, але що ся томити поезию, коли в моїй голові стала страшенна проза-журба: соломи у мене дасть Віг! Чим гостям вистелити віз? Зажурив ся, задумав ся, та таки заснув і я...

Раненько, заледво сонце схопило ся, — а схопило ся воно скоро, що показує на дощ, як наш селянин каже, — схопив ся і я та пустив ся шукати соломи; позгребав де що було, приладив „сиджене“ та не мацу колеса ні при асистенції мого фірмана, вислуженого воєнка, що аж і капає, як панська ласка у кешеню лизуна, бо хто мастить, той їде. Погрижавши добре мої

коники, задуднів фірман перед ганок, ми всі ся зібрало тай пустили ся в імя Боже дорогою. Але як Русини рідко коли що добре поведе ся, так і нам. Ідемо, а близько села Б. дощ як не лоне, що зжаль ся Боже. Витягаю я якийсь парасоль на трох стеблах, — але нічого не допомагає. Гай, вступаємо ми до знакомого панотця Х., троха перечекали, а при тій нагоді і заглянули тайно у метрики, чи ведуть ся по руски, тай поїхали далі. Хороші села, люди здорові... церкви великі... множество коршмів се і все було, що ми замітили. Приходимо до села С. та видимо, там хотий коршми вже на німецьку моду перестроєні, бо в надписею: „Christlicher Verein“, але з них все таки жидівська горівка пахне, як з якої буди. Добре, що хотий вималювали верх надписи хрест, аби ся можна по християнськи упити. А наші коники-вороники трап, трап, та дивимо ся, а нам відкриває ся чудесна картина: під горами зеленою обмашеними на однім березу Ч. головне місто Гуцулципп В., а на другім місто К., а посеред них пливе ріка срібним ручаєм та підлизує береги, що годі в... цко-жидівському передмістю удержати ся. Я на хвилюк задрімав на возі і як гурнуло колесо о камінь, я глип — а то німецька таблиця вистить нам імя славного міста. Як би не роздрухав ся, то гадав бим, що заїздаємо в Німеччину, а не в руске підгірє. Та най буде і так, коби не щось чуднішого. Ідемо далі, а на стіні розліплєні величезні плякати... Я з цікавості приглядаю ся, бо мене вже мати цікавим породила — а то — klekajcie narody

понад 500 голов, під проводом посла С. Пігуляка до владки Мораря-Андрієвича, щоби там пред-ложити жадани буковинських православних Русинів на поли церковнім.

О тяжких національних кривдах, які заподіяла буковинським Русинам теперішня управа буковинської православної церкви; о тяжких а для розвою руско-народного життя дуже шкідливих кривдах, які завдає щоденно провідник румунізаторів, владика Морар-Андрієвич і ему підвладне духовенство, писали ми вже не мало; для того не будемо їх тут повторити, але мусять сі кривди бути для буковинських Русинів дуже діткливі, коли зібрані в „Народнім Домі“ наші селяни самі сказали: „Що, то наш найбільший ворог владика Морар-Андрієвич спроваджує, щоби бунтувати і баламутити буковинський сільський люд, московского наймита Кунчанка аж з Відня: владика Морар-Андрієвич уряджує ніби то для добра буковинських православних Русинів „православно-руське народне віче“, а сам насилає нам румунізаторів-попів, що незнають нашої мови, щоби наш руский нарід держали і далі ще в тьмі і неволи. Ходім до владки, най він насамперед в своїм господарстві зробить порядок!“

Владика Морар-Андрієвич немаючи чистої совісті і доброї волі залагодити злomu, не прийняв сю поважну народну депутацію; владика Морар-Андрієвич боїть ся одже ясного світла, боїть ся щирого слова; він не живе по прикладу Христа-Спасителя, до котрого мав кожний простий чоловік, мала кожда дитина вільний приступ; бо владика Морар-Андрієвич не служить Христу-Спасителю, але національному шовінізму, він служить румунізації.

Д о п и с и.

Пастирське посланіє митрополита Мораря з поводу сегорічних великодних СВЯТ.

VII.

Хоч і опустило стероризоване духовенство всі рускі товариства, а декотрі чим борше записали ся до волоских, то все таки ті товариства не упали, як бажав собі того митрополит і его

консисторія, бо лишили ся в них православні сьвітські Русини, котрі разом з братами уніятами вели діло просьвітне, справи політичні так успішно наперед, що румунізатора Мораря і его румунізаторську консисторію розбуджені маси народу і інтелігенції приперли, як то кажуть, до стіни, і тим чином вибороли не одно навіть для тих панотців, що їх вперед вирекли ся. Ось і тепер вступають ся проводирі тих товариств за недобитками руского православного духовенства, та поставили жадани до міністерства в справах усунення румунізації нашої церкви, і голос тих товариств не прогомонить без успіху, що очевидно вийде на користь рускому народови, на користь тим самим отцям духовним, що на жадане владки чим борше стали їх „отрицати ся“. Отсе в Буковині є дійсні здобутки тих товариств і їх проводирів і небавом покажуть ся ще більші успіхи їх праці. Чим же похвалять ся ті, що пішли за голосом владки і осиротили рускі товариства? Що придбали вони для руского народу на Буковині? Що придбали вони хоч би таки для самих себе. Що дав їм Морар в заміну за їх зраду народну? Що дав за те, що горляють на уніятів з руских народних товариств, хоч самі знають, що там перевага православних? Чи дав Морар нашому рускому народови хоч один добрий катехизм, або одну книжочку просьвітну, хоч на друкарню, що носить его імя, посипали ся і їх гроші? Чи не спинили вони за через те, що відлучили ся від народних товариств і вволяючи волю владки не займають ся народними справами і взагалі добром руского народу, народної просьвіти і розвитку народного життя на довгі часи? — Отсе хіба одинокі наслідки їх народної байдужности і зради! Отсе наслідки румунізаторської політики владки Мораря! Уже в 70-их роках писали селяни з Буковини до галицьких газет: „Ви щасливі, Галичани, маєте духовенство, що дбає за вас, — а ми маєм лиш ворогів нашого народу!“ А що тепер сказати? Певне ще гірше! Ба, як владика теперішня політика показує, воно ще гірше буде, коли Русини не пробудять ся та незапобіжуть злomu. Таке поступоване теперішнього владки йде до того, щоби за якийсь час Русини в Буковині не мали ані одного святищенника-Русина. Попадайте лише, що стане ся тогди, як теперішні святищенники, що ввійшли з часів еще давніших, повимірають, а владика тепер, як на показ, по одному лише Русинови до семінарії приймає. Кілько-ж тогди святищенників-Русинів буде в Буковині? Коли тепер нема кому в консисторії прочитати руске письмо, що тогди буде? Чи-ж не буде ввесь обовязок просьвіти нашого народу спочивати на руских народних товариствах, на тих ніби то уніятах? І чи-ж порадно би було

для нашого народу зачинати борбу против руских товариств, ніби то против уніятів, як се владика і всі румунізатори межі Русинами викликати сплюють ся, і тим приложити собі ніж до горла, коли і владика сам, як казав, на ріжничій догматичній не зважає, і як ми видимо, на інтереса православія вже давно рукою махнув?! Знаємо, що борба межі Русинами для владичої політики дуже пожадана, але надійти ся можна, що межі православними Русинами знайдуть ся такі самосвідомі люди, що не дадуть ся Волохам зловити на удку.

Як нарід на сю справу задивляє ся, можемо судити з сего, що він на духовенство свое майже ніраз не зважає, ба ему з рідкими винятками ніраз не довіряє, яко противному своїм інтересам. Чим святищенники-румунізатори на рускі книжки горляють, що вони заражені унією, та їх анатемізують, тим більше нарід руский ті книжки і газети читає і нема руского закутка, де би не знайшли ся рускі книжки і газети против волі румунізаторів. І дивно, нарід то узнає за добре, що его духовенству не в смак; розуміє ся, що се не причинить ся до зміцнення впливу церкви на нарід. А що стане ся, як за який десяток літ нарід научить ся читати і не буде в краю жадного анальфабета, чи згамує хто просьвіту его? Читальні позакладав руский нарід майже всюду без духовенства, лише за порадою „уніятських“ книжок та газет; при тим він еще потягнув святищенників за собою, що боячи ся владки, свого пальця, до просьвіти народа тикнути не хотіли, а тепер будучи як межі ковалом а клебцем, мішати ся мусіли! Виправді упали деякі читальні в Буковині задля браку морального проводу в них, але вже закладанем читальнів показав нарід, що хоче просьвіти навіть і без помочи церкви? Чи тямить владика і его консисторія, що з сего в будучности для духовенства православного вийти може? Чи-ж не ліпше би було для православія, если би духовенство весь провід в просьвіті народній межі Русинами на себе взяло. Але воно би мусіло бути національно-руське і інтересам руского народу цілком віддане! Треба, щоби святищенники для Русинів були Русинами націоналами, а не Волохами, ані волоскими параситами, бо лиш такі можуть для Русинів бути добрими пастирями, а хіба инші лише наемниками! Так скористали би і Русини і православіє в Буковині. Але що-ж з того, коли владика не хоче Русинам пастирів дати, а насилає їм „наемників“ найгіршого сорта, котрі не то вовків від свого стада обороняти не хочуть, а таки стають ся самі для него вовками.

Чи-ж дивно тепер, що нарід рад би увільнитися від сих наемників і мати собі добрих

„Polski teatr pod zarządem X...“ хоче і тут заснувати Polskę od morza do morza! Я перехрестив ся таки по православному і крикнув до фірмана: гони! бо обавляв ся, що zobачу ще десь на стіні: „Apel spre aranizarea colectei pentru „Scolă română“. Наш академик, котрий властиво їхав за нами, щоби ще де що довідати ся у горах про житє-бутє нашого поети Федьковича, забув з цілї своєї їзди, виймив свою книжечку і почав записувати, які в нас чудовища знаходять ся. Гадали ми повернути на вино, котре тут дуже добре, але мої коники вже посуслили голови, тому ми і зголосились заїхати наніч до гостинного панотця О. у поблизьке село В..., де наша душа вже здіймала ся летом орла в гору, бо ми знаходили ся під нашою величезною горою Німчином. Сонце западало за гори, як ми заїхали на подвіре до панотця О., котрий нас правдиво-руською гостинностю привитав, накормив і балакали ми про одно та про друге, аж поки сон нас незаміг. Красно ми там вечеряли: їли і одну котраву, і другу і третю, а на дезерт — росправа о „фонетич“. Рано пробуджуємо ся: одному кава, другому гербата, третьому чарка „православної“, — а потім: давай знов про фонетику балакати! Слава Господу, думаю собі, що мої коні впряжені та дивлять ся мабуть весельше, неначе і вони zobачили Німчич. Ой буде вам, соколики, шкіра пітніти, поки ви вилізите на хребет гори, так як не один Русин пітніє, поки дістане ся „в гору“! Переїхалисьмо по при славний в...ський бровар, котрий

вигворює, як чулисьмо не зле пиво, що здало би ся і на лік, та зачали драпати ся на Німчич. Ся гора покрита лісами і приятий холод обнімає стурженого мандрівника, що зайшов у серпентини, над котрими склоняють голови старі берези і тійністі смереки... Як тут мило! Вільнійше грудь віддихнула і мимохіт, загула пісня з наших уст:

Гори мої гори,
Ви дорогі простори!
Тут ми віддыхаєм
Легко забуваєм
Долю злу,
Сли місяць лунає
З неба споглядає,
Вівчар як заграє
Овечки скликає
Тру... ру... ру!

А гомін відбив ся у скалу і заніс далеко, далеко нашу нуту, — до православної резиденції! Бо ми заледви дійшли до половини гори, як вже телеграф — та чудотворна інституція 19. столітя — вистив про нашу поїзду по руских горах. Слава нам, слава і телеграфови! Але не забуваймо, що я виймив ся описувати не скорість електричної іскри, но нашу подорож. Драпаємо ся все висше і висше, аж коні солуть, як наші патриоти під ярмом румунізаторів; з лівої глина-пропасть (без поруча), з правої скала кремениста і все складаємо ся крутоходами ба в право, ба в ліво, як наші слабодухи ба до „мигких“, ба до „твердих“, ба до Волохів, ба таки до нікого клонять ся. А кусник синого неба споглядає на

нас і поволи, поволи розширяє ся видок, аж сталисьмо і на верху Німчича. Гов прр! закричав фірман. — але і сего не було потрібно, бо коні самі стали. Ми дивимо ся в ліво, — а то стоїть моснаєнську собі будинок в виді швайцарських Vill-ів — а надпись таки собі дуже панська — „Hotel Bellevue“!! А, alla boneur! гадаю собі і вступаю до „готелю“, аби підкріпити ся, — а там навіть і води нема! Сей „Hotel Bellevue“ збудований за старанем одного з попередних урядників сего повіту, аби величав ся тут своєю порожностю! У череві заворкотіло, у роті стало сухо, але видок, котрий представив ся нам з гори, зневолив нас на все лихо забути. Око зачароване тою картиною, де по під Німчич пливе геє геє в долині, в глибині, мов срібна лента спусе ся наша бистра ріка Ч, а на его правім березу розстелило ся велике село Р... І коні стали мов зачаровані. Віжуть в долину стрімголов, що годі їх стримати, і ми так швидко заїхали в село, що навіть і не стало часу папіроску викурити. З відеи вже зближає ся дорога до берега і провадить так над рікою аж до Ст. П., куда нас вела цілї нашої їзди. Тут клімат дуже приятний, вегетация буйна, так що місцями кукуруза краща, як у нас у полю. Жаль нам тільки було, що не знайшли приходника сего села, старенького прот. о. К. „гуцульського короля“, як его величають в дому, бо від него, яко товариша нашого поета Осипа, міг би ся наш академик був багато довідати про житє і діяльність нашого кобзаря. Тож потяглисьмо ся далі. За селом Р. зачинають

пастирів? Чи-ж дивно тепер, що в багато селах, де румунізатори-святищенники розпаношили ся і не хочуть руки свої приложити до просвіти народної, а лише свої очі звертають в другу сторону, а при тім своїй пастві погорду і ненависть виявляють, нарід відвертає ся від них і відступає від православія. Згадаймо лише — Раранче. Унія в Раранчу — то не вплив агітації католицької, як се силують ся владика і румунізатори представити, а вплив роспуки народної против згубної політики теперішньої православної церкви. Маючи свої домашні невзгоди, Раранчане думали просвітою собі хоч що то помогти. А коли знайшов ся чоловік, урядник, щирий народолюбець, що їм указав дорогу до просвіти, і вони заложили в себе читальню, зараз поспали ся на них і з сторони духовних підозріння, кепкування і т. д. так, що вони мусіли відіти, що сї не хочуть їх просвіти. Але вони самі не дали ся збити з дороги: послубували мірність і стали ще дуще горнути ся до своєї читальні. А будучи в Чернівцях на різних зборах руских товариств, вони там слухали, о чїм там добрі радили, і пересвідчили ся, що лише о їх добрі. Чи-ж дивно, що вони прозріли, що та кї православні святищенники, то їх вороги, що не хочуть їх просвіти, їх добра? Чи-ж дивно, що вони прийшли до пересвідчення, що та ке православне духовенство не народови, а комусь иншому — румунізації! — служить? Чи-ж не бачили вони самі, що в їх парохії в церкві відправляли службу по волоски, а святищенники, що їх хлібом жили, їх і їх мову понижали. О. Тарнавскій як раз своїх синів, що рускими соками вигодували ся, записав в ренеґати; а ренеґати звісно якї: ще гірше ненавидять своє як чужі! Чи-ж дивно, що Раранчане пізнали, що не мають „пастиря“, а „наемника“, що погорджує їх народними святищами? Але треба було, аби на то все владика ще дершок поклав. І от знайшла ся оказія. Раранчане удали ся до владика з жалобою в своїх справах, щоби їм що порадив, та при тім і натякнули з пієтизмом о своїй читальні; не знали бідаки, що руска читальня сіль в очах владичї. Він і зараз крикнув: „То пусте, покиньте то гет!“ Тепер прозріли Раранчане, що владика не хоче їх просвіти, а любеє ся в румунізації, „отрясли порох від салог своїх“ і пішли право до уніятского пароха з донесенем, що переступають на унію! — Отсе вам правдиві причини унії в Раранчу! А що уніяти більше дбають за свою церкву, як православні, котрим, як ми виділи, церква служить лише за средство до румунізації, так зараз приютили їх і всіх сил доложили, щоби унію в Раранчу утвердити. За се най не гніває ся владика і его консисторія, але най учить ся, як своїй церкві служити подобає.

Коли в Гниличках в Галичинї уніяти прийняли православіє, владика їх не хотів прийняти, а казав: „Wir wollen keine Proselyten machen“! Коби се правда; а то не хотіли прийняти їх, бо вони були Русинами! Не уніяти одже винна тому, що Русини відвертають ся від православія — а теперішнє Морареве православіє саме! Не хочуть Русини буковинської унії, бо з вірою не годить ся в народі експеримента робити, але се мусить кождий признати, що від теперішного Морарєвого православія Русини в своїх культурних змаганнях мають не більше переслідуваня і кривд, як з кождого иншого боку! Коли чужий бе, то чоловіка і не дивує, але коли своя мама над ним збиткує ся, то той жалє немож втерпіти! Православна-ж церковь для нас тепер під Морарем ще гірша, як найлютіша мачоха!

3 черновецького повіту.

На зборі учительським повіту черновецького 24. липня с. р. було на дневнім порядку також управильнене руского письма, т. е. упроджене фонетичної правописи рускої в школі. Два справоздавці пп. учителя Кадешук і Дарій Пігуляк виводили перший оступаючи ся за дотеперішнім письмом, а другий за впродженем фонетичного письма.

Справоздавець п. Кадешук не порушаючи утяжливе письмо етимологічне ані раз доконував лиш, що селяни уміючи читати по руски не потрафлять своїх діттих учити, чи поправити читати в квіжї писаній фонетикою. Дальше, що всі книжки видані просвітою і товариством Качковського мусіли би ся з бібліотек шкільних викинути. То є вправді дуже дитинні поглядї, бо як вишудеровали желїзні плуги, то на підставі сих поглядів не повинні були господарі сих плугів уживати, бо щож мали починати з своїми деревинами.

Другий справоздавець Д. Пігуляк обробив свою задачу дуже старанно, докладно і ясно. Він довів живими прикладами, що етимологи старають ся наш рускій язык змосковити, дальше, що наш рускій язык через природне фонетичне писане осягає свою незалежну самостійність. Дальше доводить справоздавець, що фонетичне письмо є легке кождому і не Русинови приступне, на коли етимологічне писане дуже тяжке, до тепер не упроджене, через що молодїж шкільна через шість рік нічого не може навчити ся. Через то не мож і наш бідний нарід видобути з темноти. Дальше довів, що буквар новий Поповича є дуже методично в кождім зглядї уладжений, і хотїя написаний фонетикою, містить церковну азбуку і

молитви, одже не спротивляє ся ніраз виченю ся церковного письма. По довших дуже ясних виводах припоручає він сей буквар зї вглядів педагогічних, орфоґрафічних і політичних до запровадження і уживаня в школах народних.

Хотїя так доконуючі его виводи були і хотїя ніхто кромі уч. Остаповича, котрий дуже оборонював письмо етимологічне і котрий те в критиці нового фонетичного букваря найліпше довів цілому свїтови, що він ані літератури рускої, ані взагалї рускої мови зовсім не розуміє, висказали ся лише 14 учителїв за упродженем фонетичного букваря, а 24 против упродженя. Рїжниця в тім та, що межі тими 24 против голосуючих учителїв є більше як 15, котрі рускої мови в своїх школах не вчать або цілком не розуміють по руски і не знали, о що їде. Були межі ними і такі, що писали при іспитї рускої мови: „Забрало збіжє від поле“.

Сї 24 против голосуючі учителя були оброблені здає ся тими румунізаторами, що справляли москвофілам „руское вѣче“. Що уч. Остапович так горлав против заведеня нового букваря фонетичного, не є нічо дивного, він при кождїй нагодї виступав против Русинїв в оборонї Волохів і навіть против руского кандидата, підписав ві дозв до народу. Що сей панок так сміливо против Русинїв воює, є дивно, бо могло би ся і було би вже на часї і ему відповідну научку дати.

П.

Перегляд політичний.

Рада державна полагодила минушого тижня деякі менші справи, а іменно прийняла проект закона о промислї будівлянї і в третім читаню; рїшила односторонно справу посла Спичича, бувшого катехита при женській семінарії учительській в Горицї, котрого міністерство просвіти усунуло з его посади за дія мнних агітацій при послїдних виборах в користь Хорватїв, відступити комісії для ненарушимости посольської і уділено вкінци правительству кредит до висоти осьми мільонів зл. на потреби університету в Відні і инших університетів, межі тими і на устроєнє факультету медичного у Львові. В понедїлок, дня 11. с. м. розпочала ся генеральна дебата над предложенями валютними.

Его Величєство Цїсар має при нагодї сегорічних маневрів в околиці Перемишля прибути також до Львова дня 30. н. ст. серпня на три дні. Програма гостини Его Величєства у Львові в цілости ще не відома, але се вже відомо

ся ті славні „облази“, де що року потає земля у ріку, а з нею і тисячі виданї на реперацию доріг, — чи также у ріку, то не знаю... А та ріка, яка вона рвуча, як вона бе ся у скали, що аж піна підстрєкає, мов би хотїла представити рускій елемент, котрий свого ся домагає і дробить ся на скалах-великанах, котрі спинають, доплести до синого моря і пристани будучности... Надходить слава (плоть), один і другий і третий, а на нїм керманичі стоять і заглядають у плесо сумним зроком. Не одного з них вже понесли фалї ріки долїв утопленого... а жінка і спроти очікують в дому свого „дедника“, чей верне домів... Оплав зближає ся до „скоків“, на нїм повстає жите, бо летить він скоками мов стрїла, а керманич уцілів око вперед і кермує, кермує всею силою, бо лиш одна хиба, а бервене розбите і нема порадунку. Проминув „скоки“, керманич перехрестив ся і пливе далї в незнакому будучність. Ще коби минути ему щасливо „Сокільське“ та „Гує“, — а потім він вже не боїть ся. Приглядаючи ся сему живому образков, допесли ся до слова недовірчивого Гуцула: „Ади, їде комісія на фантунок, брате!“... Добрий і податливий нарід, але визисканий до крайности. Доїхалисьмо ба горбиками ба долинами, по при скали і ріку вже до села Петр..., а сонце так припікає, що горяче, як в горшкю. Куду би нам повернути, аби троха освіжити ся? На наше щастє приходимо до села М..., і ще більше щастє, що тут в горах всі панотї коло дороги мешкають, — ерго, або як мій фірман каже

„also“ заїздаємо до о. Д..., Русина гостинного. І тут той сам порядок: сердечна встрїча, багато потрав, а на дезерт: „фонетика“. Взївши о. Д. з собою, пустили ми ся в дальшу дорогу і заїхали небавом до поблизького села Уст.-П., де веде хороший міст через гірскій потїк і тут на сїм мостї завдрів я монумент поставлений одному мужови ще за житя его — але за чїї гроші? Того не міг я допитати ся. За селом приїхали ми до одної скали, котра стерчить окремо в гору, мов би каплиця, а на нїй хрестик лиш ледво що видати. О сїй скалі розказують, що в нїй ховали ся товариші Доббушеви, що хрестик той ним там постронений, і що в печерї за скалою схованї маєтки. Коби то ся добути до тих маєтків, если вони вправді там існують! Певно би заплатилисьмо ними і довги в „Народнім Домі“ і може ще і руску школу собі заснували. Такі гадки мене обняли — я зітхнув і поїхалисьмо далї. Єще пару кілометрів і ми увиділи ся в селї Дхт., де не вступалисьмо, бо нас кортіло ще заїхати панїч до о. Т., брата нашого посла і товариша в вандрівї. Минулисьмо одже село К., где красна мурована церква заваблює подорожного на молитву і сонце знов зачало ся крити за гори, як ми заїхали на подвірє нашого тихого труженника-патриота о. Т. Туда зїйшла ся інтелїгенція з окресности, вже завідомлена о нашім приїзді, витала сердечно нашого посла і висказала ему як і всюду, де поступалисьмо, признательність за его поступованє на політичнім полю і пробувши там два дні у милого доматора, ба від-

відавши также і поблизьке містечко Ст.-П., де нас вельми гостинно прїймав д. Л., судия начальник, котрий як зачуваємо, зовсім новий і до бриї порядок запровадив, зїбрали ми ся і пішли оглянути хату — стрїху пок. нашого кобзаря Осипа, де він проживав і свою діяльність розвивав між люблєним народом. Турки їдуть до Мекк, поклонити ся моцям Могамета, Німцї, щоб оглянути хату свого безсмертного генія Гетого, а ми при сїй нагодї бачили то дороге нам місце — і чудна там околиця — где Фелькович народив ся і зацїпляв першу щєпу науки між народом, з котрого виросте раз моугче, тїнисте дерево! Заспівалисьмо ще не одну руску пісню „чародїйну“ і вернулисьмо домів кождий з своїм переконанєм: Товариш И. яко посол зазнав солодку заплату, що зобачив ся з своїм братом і з всею гірською інтелїгенцією, наш академик, котрий виїхав був з тою думкою, що гірскї святищенники нічим не интересують ся, — він має инше тепер до-свідченє о нашім духовенствї і так зачарований, що лишив ся в горах і лише про Фельковича — а я? Я задоволений з свїжого воздуху, спорожнив троха кишкєню, утомив конї і вернувши домів, написав вам сю пісенїтницю про aeterna memoria нашой славной подорожи в рускі гори і прошу руских істориків, нїч з сего не опустити.

що цісар буде приймати деякі депутації і огляне кілька заведень шкільних, а між иншими також гр. кат. семінарію духовну. — В справі сеї гостини цісаря у Львові приїздив до Львова 7. с. м. начальний квартирмейстер цісарський Вук Бранкович.

Орган німецького канцлера Капрівіо Nordd. Allg. Ztg. заявляє, що вість розширена бюром Герольда, будь то дня 29. серія мають з'їхати ся три цісари в Спалі, австрійський, російський і німецький, безосновна.

Берлінський Reichsanzeiger оповістив два документи з сего року, підписані Капрівієм, з котрих виходить, що цісар Вільгельм не гадав ніколи помиритись з Бісмарком.

В Росії прийшло до непокоїв з причини вближаючої ся холери. Робітники з Астрахані не хотіли піддати ся санітарним розпорядженням і карантані, котру правительство там завело і аж військо мусіло виступити. Найновіші вісті доносять, що непокої розширили ся на великі розміри, так що треба було спровадити військо з Саратова, бо місцева залага в Астрахані не могла держати ладу. Банк вольжанський для своєї безпеки вистарав ся для себе окремих відділ війська.

В столиці Іспанії, Мадридї повстали рівно-ж грізні непокої. Головну участь в них брали дрібні торговельники і перекупні, котрі обурили ся на нововведений податок громадський. Вони збирали ся великими товпами на площах міста, відтак в поході ішли через головні улиці, вибиваючи по дорозі вікна та підносячи оклики: проч з податком! До розігнання товп треба було ужити кінниці, котра змушена була добувати шабель. Досі ще не сконстатовано, чи ті розрухи є дійсно лиш локальної натури. При тим все треба побоювати ся, чи непокої не розширять ся далше, тим більше, що Іспанія се клясична земля всяких бунтів, підниманих під різними окликами. Ще минушого тижня донесли днівники, будь то віджила на ново партія Карлістів, а республіканці з своєї сторони видали прокламацію.

Дрібні вісти.

(Іменованя.) Христоф Вірфль, совітник шкільної ради і директор гімназії черновецької перенесений на таку саму посаду до Лінцу, а проф. Гумлрж з Відня іменований директором тутешньої гімназії. — Іван Ружницький, проф. учительської семінарії в Чернівцях перенесений до Львова на таку саму посаду.

(Іспити громадских писарів) почала комісія дня 5. с. м. в правительственній палаті під проводом п. к. правительственного совітника Іосифа Юхановського яко заступника президента краю. В склад сеї комісії входять по два делегати з краюого відділу і правительства яко голосуючі члени, з одного правит. урядника рахункового і одного урядника суду податкового. Іспити покінчать ся сего місяця. Ми дуже цікаві, хто екзаменатором з рускої мови. Може Мустиця?

(Конференція краюого учительского товариства.) Як ми вже упоминали, відкладено єї на місяць вересень, і то з Кіцманя до Черновець. Русини ледво дочекали ся рішеня відділу сего педагогічного товариства, щоби головні збори відбули ся в Кіцмані, аж нараз слабе председатель п. сов. Іосипескул і мусить їхати в купелі. Німецькі газети питають ся, чи нема місто-председателя? А що вже нам казати?!

(Вовки.) Селянин з Михальча Пентелей Лопочний здибав ся в лісі коло Бобівців з вовчицею, що вела за собою кілька молодих вовченят. Чоловікови удало ся скоро вилізти на дерево і вратувати життя від небезпечного ворога.

(Плибак воздушний.) Минувшої неділі мали Чернівці нагоду бачити в цісарскім городі перший раз сьмілого пливача воздушного Італійця Джакова (Якова) Мерігі, котрий не то що має відвагу пускати ся баллоном високо у воздух, але ще й показує там на завіщенім під баллоном

трапезі всілякі штуки гімнастичні. На се представлено зібрало ся було множество цікавої публіки. Баллон Мерігіого є звичайний монголієр, зроблений з шату (шовкової матерії сірої краски) і має по середині впоперек може 12 метрів, а вздовж до 30 метрів. Коли-ж баллон був вже достаточо надутий, сів Мерігі на трапез, а радже переступив лиш одною ногою через привязаний до баллона довгими шнурами дрючок, що лежав на землі і дав знак людям, щоби пустили баллон. В одній хвили став баллон підніматися легко, але дуже скоро в гору, а пливач воздушний зловивши ся за шнури від трапеза і сівши добре на него, попрощав ся з гостями і при звуках музики почав високо у воздуху показувати свої штуки. За кілька хвиль підняв ся баллон на висоту 1500 метрів. В неділю відбуде ся ще одно представлєне.

(Ц. к. дирекция руху залізниць державних) оголошує, що від 15. с. м. запроваджує в розкладі поїзди на шляху льокаліім Гадікфалва-Радівці слідуєчі зміни: До сеї пори вечером курсуючі їзди мішані ч. 2856 і 2857 будуть пізнійше з Радовець, а взгядно з Гадікфалви виходити, дальше запроваджують ся на час від 15. с. м. до 31. жовтня с. р. кромі вже курсуючих два нові поїзди, а іменно ч. 2859 і 2860. В наслідок того будуть відходити з Гадікфалви поїзд ч. 2857 о 8 год. 41 мін., а ч. 2859 о 6 год. 42 мін. вечером, а з Радовець поїзд ч. 2856 о 5 год. 40 мін., а ч. 2860 о 7 год. 39 мін. вечером.

(Нова вигода в руху телеграфічнім.) Як звістно, можна кому телеграфічно передавати гроші, але той, що відбирає гроші, не може задержати телеграми з переказом грошевим, бо вона з поквітованем того, що гроші відобрав, мусить вернути назад до уряду, яко доказ віддання гроший. В таких телеграмах однакж бувають всілякі переплиски і розпорядження нераз і що до ужитку самих гроший. Адресат одже не має нераз чим виказати ся, що ему дано таке а таке розпоряджене. Щоби сю невигоду усунути, розпорядило міністерство торговлі, щоби копії таких телеграм видавано безплатно. Дальше підвищено суму гроший, яку можна телеграфічно переслати, з 100 зл. на 500, але з тим обмеженем, що більшу суму як 100 зл. можна надавати лиш в день, від 7 години рано аж до того часу, в котрім уряд замикає ся.

(Холера.) З ріжних сторін надходять чимраз грізнійші вісти о холері. Тепер наспіла вість, що холера ширить ся в страшний спосіб в Сирії, а в місті Акре проявились також випадки занедужаня на якусь недугу, котра здаєсь бути пошестію. В наслідок того розпорядило міністерство, що всі кораблі приходячі з портів сирійского побережа від Яффи аж до Байрута мусять піддавати ся строгій ревізії лікарській. В Кракові і Чернівцях взяли ся вже заводити всякі міри осторожности против холери У Львові проті міри якось ще не чувати нічого, а здаєсь би дуже! З Петербурга доносять, що і там також проявилась холера, але кажуть, що то ніби лиш холера домашна (nostras). З Росії впрочім не можна правди довідатись, бо урядово або нічого не оповіщують, або кажуть, що холера не так дуже ширить ся, а з приватних вістий зачувати знов, що пошесть ширить ся вздовж берегів Волги і дійшла вже аж до Москви. Кажуть, що в низ Волги від Саратова аж до Астрахану лютить ся холера цілий місяць. Також мала вона проявити ся вже й над Доном. В Астрахані панує вже страшний переполох; хто може, утікає з міста. Розрухи, які там в наслідок холери настали, не то не притягли, але стали ще більші. Місцева залага не може собі дати ради і не може удержати спокою, для того завізвано військо з Саратова на поміч. Боять ся, щоби люд робучий не взяв ся до рабунку. Вольжанський банк просив о військову асистенцію для своєї філії в Астрахані.

(Бідний!) В Чернівцях арештовано перед кількома днями напачного жебрака, дуже обдертого, і заведено его на інспекцію поліції. Там показало ся, що той бідак зве ся пан Ігнатій (Йойна) Вайсбах, є горожанином міста Черновець, має в Середмістю гарну каменницю і гроший купу, і що він лише в хвилях свободних від занятя — лихварских, видурює від людей милостиню. Очевидно пан той дістаєсь за се там, де годі руку по милостиню витягати.

(Довгий вік.) В Святинах в виленській губернії в Росії помер недавно тому чоловік, котрий дожив до 137 літ. Коли зміркував, що вже прийшов кінець его життя, прикликав до себе чотирох своїх синів, з котрих наймолодший мав вже скінчених 90 літ і працюючись з ними став плакати і сказав, що ему жаль умрати. — До Петербурга знов прийшов сими днями в гостину до правнука селянин Смолин 102-літний старець. Він родом з архангельської губернії, а хоч такий старий, то таки видить добре і зовсім здоров. Смолин ніколи в житю не хорував. Мав 19 синів, а з того 15 жне. Від них дїждав ся старенький 30 внуків і внучок і 10 правнучок та правнуків. Жінка Смолина молодша від него о 5 літ, померла перед трома роками. — В Чернівцях померла дня 4. с. м. жидівка Рифка Розенберг, котра дожила кругло сто літ.

(Руский народний театр) під управою п. Ів. Биберовича переїздить в тих днях з Богородчав до Надвірної і там в суботу дня 17. с. м. зачне давати вистави театральні на сцені, нароком до того приладженій.

(Рідкий випадок.) Челядник ковальський Іван Кордзинський зголосив ся на львівській поліції і доніс, що підчас подорожи з Сянока до Львова вложив ему хтось до кишені в сурдут 10 зл. Гроші зложив він в поліції. Вже то рідко знайшов би ся хтось, що, знайшовши гроші в своїй кишені, заніс би їх на поліцію, але мабуть рідше знайдуть ся такі, що вкладали би гроші до чужої кишені — хіба що то якась нечиста справа.

(Ціле жите — лож.) Минувшої неділі застрілив ся в Парижі вистрілом з револьвера торговельник діамантів, Леві, угорський жид мабуть родом з Сеґедину. Самоубійник лишив по собі лиш — 4 мільонів довгів! Через него потерпіло багато купців, а особливо одні берлінський юбілер. Леві купував діаманти, а потім продавав їх низше вартости, в наслідок чого викликавав знижки на торгах діамантів. Де він подів так величезні суми ніхто не знає, а самоубійник лишив лист, в котрім каже, що навіть ніхто о тим не довідає ся, бо ціле его жите була лиш сама — лож.

Ціна збіжа.

В Чернівцях платили дня 13. и. ст. липня 1892-го р. за 100 кілограмів найліпшої:

пшениці	9.—	9.25 зл.
жита	7.50—	7.75 „
ячменю	6.—	6.62 „
вівса	6.50—	6.75 „
ріпаку	9.50—	9.87 „
конюшини	—	— „
кукурудзи	5.20—	5.30 „
гороху	7.—	8.— „
оковити	15.75—	16.— „

Курс монет

дня 13. и. ст. липня 1892-го р.

дукат	5.63	—5.70 зл.
рубель папер	1.17 ³ / ₄	—1.18 ¹ / ₂ „
наполеондор	9.50	—9.55 „
100 марок	58.55	—58.75 „

Антоній Табакар і Гаїна

торговля коріня, вина і делікатесів в Чернівцях, ринок,

поручає свій богатий склад нави, полудневих овочів, російского чаю, шоколяди, руму Ямайни, та всяких розолій і лікерів.

БОГАТИЙ СКЛАД ВИНА

гуртом і подрібно, по особливше знижених цінах. — Поетійний склад ріжних товарів з хиньского срібла.

Одинокий склад і аґентура для Буковини

ц. к. пр. фабрики господарских машин

Clayton-a i Schutleworth-a

Відень і Лінкольн (Англія).

Льокомобілі, всякі плуги, молотілці, машини до сїби, кошеня і терелєня кукурузи, млинки, млини, сїчкарні, сикавки, помпи і т. д.

Найліпший і найтанший олій до машин.